

Työ ja turva/EK/lv

18.2.2025

Eduskunnan hallintovaliokunta
hav@eduskunta.fi

HE 179/2024 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Esityksen mukaan ulkomaalaisen työntekijän on poistuttava Suomesta, kun työsuhde loppuu eikä hän ole kolmen kuukauden kuluessa solminut uutta työsuhdetta. Asiantuntija- ja johtotehtävistä työttömäksi jääneillä ulkomaan kansalaisilla tämä suoja-aika on kuusi kuukautta. Työnantajan on ilmoitettava työperusteisella oleskeluluvalla Suomessa oleskelevan työsuhteen loppumisesta Maahanmuuttovirastolle sanktion uhalla. Lisäksi työntekijän oleskelulupaan liittyvä työnteke-oikeus ehdotetaan laajennettavan koskemaan aloja, jotka on aidosti todettu työvoimapula-aloiksi.

Työttömyyden suoja-aika työntekijäammateissa – ns. kolmen kuukauden sääntö

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että työnteon perusteella myönnettyä oleskelulupaa ei saisi peruuttaa kolmen kuukauden aikana, jos oleskelulupa on ollut voimassa alle kaksi vuotta, tai kuuden kuukauden aikana, jos oleskelulupa on ollut voimassa vähintään kahden vuoden ajan, kun työntekijä jää työttömäksi.

SAK:n mielestä kolmen kuukauden suoja-aika työntekijäammateissa on aivan liian lyhyt. Työnhaku- ja rekrytointiprosessit ovat nykyään pitkiä myös muissa kuin asiantuntija- ja johtotehtävissä, joihin hallitus nyt esittää suoja-ajaksi kuutta kuukautta ilman muita vaatimuksia. Työpaikan löytäminen kolmessa kuukaudessa on haastavaa syntyperäiselle suomalaisellekin, puhumattakaan ulkomaalaisista, joilla ei välttämättä ole työllistymistä edesauttavia laajoja sosiaalisia verkostoja.

Lyhyet suoja-ajat ovat ongelmallisia erityisesti perheellisille, sillä ne lisäävät epävarmuutta koko perheen tulevaisuudesta. Lyhyt suoja-aika ei tue hallituksen tavoitetta, että työntekijät pysyisivät maassa ja kotoutuisivat.

SAK näkee, että suoja-aikojen tulisi olla samanpituisia eri työntekijäryhmillä yhdenvertaisuuden ja viranomaistyön selkeyden vuoksi. Myös työntekijän oleskeluluvalla työskentelevillä tulisi olla kuusi kuukautta aikaa hakea työtä, kuten asiantuntija- ja johtotehtävistä työttömäksi jääneillä ulkomaan kansalaisilla.

Työnantajan ilmoitusvelvollisuus Maahanmuuttovirastolla

Hallitus ehdottaa, että työnantajalle säädetään ilmoitusvelvollisuus Maahanmuuttovirastolle, kun työntekijältä loppuvat työt. Ilmoitus olisi tehtävä sähköisesti viikon sisällä. Tällaista velvollisuutta työnantajilla ei ole

Työ ja turva

18.2.2025

ennen ollut. SAK:n mielestä ehdotus on kannatettava. Ilmoitusvelvollisuus auttaisi pääsemään kiinni tilanteisiin, joissa lupajärjestelmää käytetään väärin. Esimerkiksi rakennusalalla on yleistynyt ns. pakotettu kevytyrittäjäys, jossa työntekijää ei ole tosiasiaassa palkattu sellaiseen työsuhteeseen, mitä työlupahakemuksessa on sanottu.

Laissa on jo säädetty työnantajan velvollisuudesta ilmoittaa tietyt tiedot, kun se ottaa palvelukseensa ulkomaalaisen työntekijän. Työnantajalle tulisi siten sen ohelle uusi ilmoittamisvelvollisuus, joka on perusteltu.

Työnteko-oikeuden laajentuminen työvoimapula-aloille

Esityksessä ehdotetaan, että työntekijän oleskelulupaan liittyvä työnteko-oikeus laajennetaan oikeudeksi tehdä töitä todetulla työvoimapula-alalla. Oikeuden käyttäminen ei edellyttäisi uuden oleskeluluvan hakemista, vaan sitä, että maassa oleskelun perusteena oleva työntekijän oleskelulupa on voimassa. Laajennus koskisi työntekijän oleskelulupaa, jossa lupa jo myönnetään tietylle ammattialalle tai useampaa alaa koskevasti. Jatkossa työvoimapula-alat määriteltäisiin valtioneuvoston asetuksella, ja ulkomaalaisen työntekijän työnteko-oikeus voitaisiin laajentaa näille aloille.

SAK:n mielestä työnteko-oikeuden laajentaminen on sinänsä kannatettavaa. Uudistus olisi helpotus niille ulkomaalaisille työntekijän oleskeluluvan haltijoille, jotka jäisivät työttömäksi, ja samalla lisittäisiin työvoiman tarjontaa työvoimapula-aloille. Samalla on kuitenkin huomautettava, että työvoimapula-alojen määrittely valtakunnallisesti on haastava. Työvoimatarpeet ovat hyvin erilaisia eri puolilla Suomea.

SAK huomauttaa, että ristiriita valtakunnallisesti määriteltyjen työvoimapula-alojen ja alueellisen ELY-keskuksen työlupalinjauksen välillä voi aiheuttaa epäselvyyttä niin työntekijöiden kuin työnantajien keskuudessa. Ammatti voidaan valtakunnallisesti määritellä työvoimapula-ammattiksi, mutta alueellisesti alan työvoimasta voi olla samaan aikaan ylitarjontaa.

Säännöksessä ei säädettäisi työvoimapula-alojen määrittämisen sykliä, ja ehdotuksen mukaan kerran vuodessa tapahtuvaa säätämistä voitaisiin pitää lähtökohtana. SAK näkee, että työvoimapula-alojen tulisi määritellä valtakunnallisesti yhtä usein kuin alueellisesti eli kaksi kertaa vuodessa.

SAK kiinnittää huomiota siihen, että työvoimapula-ammattit ovat yleensä sellaisia, joissa muista ammateista työttömiksi jäävillä ei ole kovin realistisia mahdollisuuksia työllistyä. Ammattialat, joilla on työvoiman saatavuusongelmia koko valtakunnan alueella, ovat useimmiten nimikesuojattuja tai säänneltyjä ammatteja. On täysin epätodennäköistä, että ulkomaalainen työntekijä ehtisi täyttää kelpoisuus- ja

Työ ja turva

18.2.2025

pätevyysvaatimukset esimerkiksi SOTE-alan ammattialan osalta kolmen kuukauden aikana. Lakiesitys tulee siksi tältä osin jäämään merkityksettömäksi.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Eve Kyntäjä
johtava asiantuntija
eve.kyntaja@sak.fi